

GOUVERNEUR  
VAN  
NEDERLANDS NIEUW-GUINEA



NNG  
May 12, 1960  
I

4416

VvM.

Hollandia, 28 mei 1960.

No. : 3457/GEHEIM.  
Bijlage(n) : --  
Onderwerp : Raadpleging NNG-inwoners  
inzake partiële wijziging  
B.N.G.



A A N :

Zijne Excellentie de Staatssecretaris  
van Binnenlandse Zaken,  
Directie Nederlands-Nieuw-Guinea,  
Plein 1,  
te 's-GR A V E N H A G E.

*Mr. Terhaeff*  
*3/8/60*  
*maandelijkse*  
*overleg*  
*overleg*  
*overleg*

In aansluiting op de rapportage langs andere weg over de gehouden raadpleging van de inwoners nopens de voorgenomen partiële wijziging van de Bewindsregeling en in het bijzonder inzake de instelling van een vertegenwoordigend lichaam heb ik de eer de aandacht van Uwe Excellentie te vragen voor navolgende beschouwingen, waarbij ik nader ben ingegaan op de verschillende voorstellen en suggesties die naar voren zijn gekomen en op het standpunt dat Uwerzijds ten aanzien daarvan zou kunnen worden ingenomen. Aan dit commentaar heb ik enige algemene opmerkingen vastgeknoopt omtrent het verloop van de consultaties als geheel en het effect dat deze hier te lande hebben gehad.

Gezegd mag worden, dat zowel Papoea's als uitheemse vertegenwoordigers hun taak serieus hebben opgevat en zich moeite hebben gegeven een juist beeld te verkrijgen van wat de instelling van een Nieuw-Guinea Raad, op de wijze als de Regering voor ogen staat, zal betekenen.

De uitheemse deelnemers zijn daar naar het mij voorkomt vrij volledig, de inheemse in meer uiteenlopende, doch over het geheel genomen wel bevredigende mate in geslaagd. Dat bij het beraad niet slechts algemene inzichten werden gegeven, doch tevens een aantal min of meer concrete voorstellen werden gedaan, waaraan voor een deel niet zonder wijziging van het wetsontwerp zou zijn tegemoet te komen, was niet te vermijden.

Het is zeer gewenst, dat in de ogen dergenen die aan het overleg hebben deelgenomen, duidelijk zal blijken dat de Regering ook Harerzijds de raadpleging ernstig heeft

bedoeld. ...

bedoeld. Bij de overweging van de wijze waarop met de geuite inzichten en gedane aanbevelingen rekening zou kunnen worden gehouden, mag dit belang niet uit het oog worden verloren.

Van mijn mening, dat de door de inheemse vertegenwoordigers gedane suggesties geen wijziging van het wetsontwerp vragen, stelde ik U reeds in kennis.

Ondervolgend moge ik aan verschillende van deze suggesties enig commentaar toevoegen, waarbij het mij toegestaan zij voor de inhoud van de aanbevelingen naar de telegrafische berichtgeving te verwijzen.

- a) Met de aanbeveling welke het belang van voortzetting van de vorming van streekraden, ook in verband met de instelling van een Nieuw-Guinea Raad, onderstreept, kan volledig worden ingestemd. Het mag verheugend worden genoemd dat men aan inheemse zijde voor dit belang oog heeft; hopelijk zal dit door de consultatie nog toegenomen inzicht tot de verdere ontwikkeling van streekraden bijdragen.
- b) Moeilijker zal het zijn tegemoet te komen aan hetgeen men met aanbeveling b) te kennen heeft willen geven. Wat men in feite wenst, is te komen tot een Nieuw-Guinea staatsburgerschap, dat vereiste voor het uitoefenen van staatkundige rechten als het kiesrecht zou moeten zijn.

Ter vergadering drukte men dit zo uit, dat een ieder slechts één vaderland kan hebben en dat alleen aan diegenen politieke rechten toekomen, die bereid zijn "in dit land te worden begraven".

De hier aan de dag tredende gevoelens zijn dezelfde als waarvan de heer Kaisiepo deed blijken in zijn tot U gerichte brief van 14 januari 1960. Naar mijn stellige overtuiging zijn deze gevoelens niet anti-Nederlands van aard. In mijn schrijven van 19 februari 1960 no. 1127/ (✓) vertrouwelijk stelde ik reeds, dat deze nationalistische tendens in wezen als een positief en voor de activering van de bevolking belangrijk element moet worden beschouwd, zelfs al uit deze zich in onuitvoerbare voorstellen.

Het is duidelijk, en men had hiervoor ter vergadering ook wel begrip, dat in het huidige staatkundig bestel uitvoering van de aanbeveling nauwelijks mogelijk is. Het criterium van de verblijfsduur in Nieuw-Guinea (art. 74 2de en 78(3) 2de van het ontwerp) is in dit verband niet zonder belang, doch raakt de kern van de zaak niet.

- c) Met deze aanbeveling zal bij het opstellen van de in art. 79 (3) van het ontwerp bedoelde ordonnantie rekening kunnen worden gehouden.
- d) Aangezien het gewenst is, dat de voorzitter gelegenheid heeft gehad zich hier te lande gedurende een niet te korte tijd op zijn taak voor te bereiden alvorens de Nieuw-Guinea Raad bijeenkomt, lijkt raadpleging van de eerste Raad nopens de keuze van de voorzitter moeilijk uitvoerbaar.

De indruk bestaat dat van Papoea-zijde wordt verwacht, dat de Regering voor dit ambt een persoon met Nieuw-Guinea ervaring zal kiezen, die men zou kennen en over wiens geschiktheid men een oordeel zou kunnen hebben.

Wellicht verdient het aanbeveling, dat de Regering doet blijken een juiste instelling bij deze functionaris, welke moet waarborgen dat hij alles in het werk zal stellen om de Raad te activeren en tot ontplooiing te brengen, van groot belang te achten.

- In een later stadium behoeft naar mijn gevoelen raadpleging van de Nieuw-Guinea Raad over de keuze van zijn voorzitter niet uitgesloten te blijven. Ten aanzien van dit punt - en ongetwijfeld zullen er nog andere zijn waarvoor hetzelfde geldt - lijkt het verstandiger af te wachten hoe een en ander zich in de praktijk ontwikkelt en niet te trachten alle in een verdere toekomst gelegen mogelijkheden te voorzien en daarmee bij voorbaat in de thans op te stellen wettelijke regeling rekening te houden.
- e) Bij de gedachtenwisseling over de de Nieuw-Guinea Raad toegedachte bemoeienis met de totstandkoming van de begroting, voor de inheemse vertegenwoordigers een van de belangrijkste punten, bleek men aanvankelijk de invloed die de Raad in feite zal kunnen uitoefenen te laag aan te slaan. Ook nadat hieromtrent een uiteenzetting was gegeven bleef men het onbevredigend achten dat de Raad ook over de besteding van de in het land zelf gekweekte inkomsten geen zeggenschap zou hebben. Aan deze opvatting ligt mede het naïeve gevoel ten grondslag, dat men zonder "eigen" financiën niets bezit en in de positie van een bedelaar verkeert.

Aan het U bekende voorstel waartoe een en ander heeft geleid, zijn zo lang de eigen middelen nog niet bij benadering toereikend zijn om de normale uitgaven welke voortvloeien uit de overheidshuishouding te dekken, grote bezwaren verbonden. Er is nog geen afgerond geheel van overheidstaken aan te wijzen dat tegenover de eigen middelen zou kunnen worden geplaatst. De onderlinge samenhang tussen de twee begrotingen die bij splitsing zullen ontstaan zal zo sterk zijn, dat coördinatie niet kan worden ontbeerd.

Ook moet het gevaar worden onderkend, dat de Nieuw-Guinea Raad zich te veel op het eigen deel der begroting zou concentreren en het groter verband uit het oog zou verliezen.

Tenslotte is te verwachten, dat de noodzaak om een toename van de eigen middelen gepaard te doen gaan met afstoten van ten laste van de Nederlandse bijdrage gefinancierde taken gemakkelijk wrijvingen zou kunnen veroorzaken.

Wel kan de idee van een toewerken naar uitsplitsing van de begroting in normale overheidszorg, welke op den duur door het land zelf bekostigd zal moeten worden en ontwikkelings-activiteiten, waarvoor buitenlandse steun meer geëigend is, van waarde worden geacht. Enige jaren geleden heeft deze gedachte de aandacht gehad, doch de uitwerking bleek op moeilijkheden te stuiten.

Voor de Papoea's zal de zeggenschap over de eigen middelen wel een gevoelig punt blijven. Het lijkt daarom aan te bevelen, dat de tot uiting gebrachte opvattingen van Regeringszijde niet worden genegeerd. Wellicht zou gesteld kunnen worden, dat deze aanbeveling nadere bestudering behoeft voor wat betreft uitvoerbaarheid en consequenties en dat de inrichting van de begroting een

onderwerp ...

- onderwerp is dat naar zijn aard voor behandeling in overleg met de Nieuw-Guinea Raad in aanmerking zal komen. De nadruk ware te leggen op de reële invloed die de Raad op de gehele begroting in feite zal kunnen uitoefenen.
- f) De discussie over dit onderwerp leidde niet tot enige aanbeveling. Tegenover de opvatting van een enkele deelnemer, dat een stelsel zonder kiesdistricten, uitsluitend gebaseerd op meningvorming door middel van politieke partijen, wanneer het reeds toepasbaar ware, te prefereren zou zijn boven het in het ontwerp neergelegde systeem, maakte vooral het argument dat alleen een districtenstelsel een garantie biedt voor de vertegenwoordiging van alle landstroken veel indruk. Ook werd door sommigen gewezen op de mogelijkheid van een partijvorming welke regionale en godsdienstige scheidslijnen volgt.
- g) Dit punt kwam niet uit de verf. De achtergrond ervan is niet duidelijk geworden.
- h) Op de door pandita Osok gegeven beschouwing zal in het vervolg van dit schrijven worden teruggekomen.

Inzake het beraad met de uitheemse vertegenwoordigers kan opgemerkt worden, dat dit niet uitsluitend het gezichtspunt en de belangen van de uitheemse bevolkingsgroepen tot uiting heeft gebracht, doch dat men voornamelijk het algemeen belang als uitgangspunt van de discussies heeft gekozen en zich ook in de positie van de Papoeabevolking heeft trachten in te denken.

Het is opvallend dat geen der deelnemers voor wettelijke garanties van de staatkundige representatie van de uitheemse bevolkingsgroepen heeft gepleit; over deze representatie is slechts kort gesproken. Dit wekt de indruk dat de lijn der politieke ontwikkeling zoals de Regering deze ziet tot op grote hoogte ook door de uitheemse bewoners als onvermijdelijk wordt aanvaard.

In dit verband verdient vermelding, dat bekend is, dat de Nederlandse deelnemer uit Manokwari na afloop van het beraad contact heeft gezocht met M.Kaisiepo en dien naar de bij de Papoea's bestaande opvattingen over de positie der uitheemse bevolkingsgroepen na een eventueel zelfstandig worden van het gebiedsdeel heeft gevraagd. Het antwoord van de heer Kaisiepo zou hem de overtuiging hebben gegeven dat er voor de z.g. Nederlandse blijvers niet aan een eigen bevoorrechte plaats wordt gedacht, zodat zij, naar de mening van de heer Gosewisch, er maar beter aan doen voor zich en zeker voor hun kinderen elders een toekomst te zoeken. De vraag kan overigens toch al gesteld worden in hoeverre, wat de Nederlanders betreft, momenteel nog wel van een groep blijvers in de betekenis als tot dusver aan die benaming toegekend kan worden gesproken.

Het blijkt een goede greep te zijn geweest een vertegenwoordiger van de Nederlandse "blijvers"-groep uit Manokwari bij het beraad te betrekken. De heer Gosewisch, die voor zijn vertrek naar Hollandia in eigen kring overleg heeft gepleegd, heeft te kennen gegeven, dat de naar verhouding grotere Nederlandse blijversgroep in zijn woonplaats, zich geenszins vertegenwoordigd acht door personen uit Hollandia, die zichzelf telkens als leiders naar voren schuiven.

Dat bij ...

Dat bij de bespreking op 24 dezer voor een deel dezelfde onderwerpen naar voren zijn gebracht als bij de gedachtenwisseling met de Papoea's kan worden toegeschreven aan het contact met de Papoea-deelnemers dat kennelijk heeft plaats gehad.

Over de verschillende voorstellen, voor de inhoud waarvan ik moge verwijzen naar mijn bericht langs veilige weg van 25 dezer, kan nog het volgende worden gezegd.

98 1721  
100 3221

1e. In het eerste punt is m.i. inderdaad de vinger gelegd op een zwakke plek in het ontwerp. Voor de eerste jaren, waarin naar verwacht kan worden het politiek leven vorm zal krijgen en nieuwe figuren naar voren zullen komen, is een zittingsduur van 4 jaar, gedurende welke tijd de vertegenwoordiging van de inwoners zich niet aan de optredende veranderingen zal kunnen aanpassen, te lang. De voorgestelde oplossing zou dit bezwaar echter slechts zeer ten dele kunnen wegnemen. Aanvullende benoemingen zullen immers bezwaarlijk kunnen dienen om nieuwe regionale figuren een plaats in de Raad te bezorgen, naast de reeds aanwezige voor de gebieden in kwestie gekozen of benoemde Raadsleden. Voor tussentijdse toevoeging van benoemde leden zou feitelijk alleen aanleiding bestaan indien zich nieuwe groeperingen zouden aftekenen. In elk geval zou de mogelijkheid van tussentijdse aanvullende benoemingen een ongewenst element van ongewisheid in en buiten de Raad introduceren.

Mijns inziens is de enige juiste oplossing verkorting van de zittingsduur van de eerste Raad. In verband met de rompslomp, aan het houden van een verkiezing verbonden, kan hiermede echter ook weer niet te ver worden gegaan. Ik gaf U reeds in overweging een modus te vinden om de zittingsduur van de eerste Raad tot drie jaar te beperken; het verschil van één jaar acht ik van voldoende belang voor een wijziging in het wetsontwerp.

2e. Inzake de suggesties betreffende de benoeming van de Voorzitter moge ik verwijzen naar mijn commentaar op aanbeveling d) van het inheemse beraad.

3e. Idem punt e).

4e. Dit punt acht ik niet van groot belang. Eventuele moeilijkheden bij de aanwijzing van leden van het college van gedelegeerden moeten door de Voorzitter in overleg met de Raadsleden kunnen worden opgelost.

Enige voorstellen werden gedaan de verkiezing betreffende.

De aanbeveling om streken die reeds langere tijd onder bestuursinvloed hebben gestaan (als voorbeeld werd genoemd de Wandammenkust) zoveel mogelijk door verkiezing en niet door benoeming te doen vertegenwoordigen, acht ik nadere bestudering waard. Het zal voor de bevolking in dergelijke gebieden inderdaad teleurstellend zijn in dit opzicht bij andere, later tot ontwikkeling gekomen gebieden te worden achtergesteld omdat zij in één kiesdistrict is verenigd met minder gevanceerde bevolkingsgroepen. Ook uit andere hoofde verdient het mijns inziens aanbeveling nogmaals na te gaan of het aantal door verkiezing te vervullen zetels niet kan worden opgevoerd boven het oorspronkelijk geplande getal van dertien. Indien namelijk een meerderheid van gekozen leden zou kunnen worden bereikt, zou dit de waardering van de eerste Nieuw-Guinea Raad, speciaal in de ogen van de buitenwereld, zeer ten goede komen.

Het tweede voorstel beoogde de persoon die na de verkozen kandidaat de meeste stemmen behaalt, en die in geval van een tussentijdse vacature voor benoeming in aanmerking zou komen, als verbindingsman tussen het Raadslid en de inwoners van het kiesdistrict te doen optreden. Aan deze functie zou vooral behoefte bestaan in geval de gekozen vertegenwoordiger tot lid van het college van gedelegeerden zou worden benoemd, en daarom permanent te Hollandia zou moeten verblijven. Het lijkt echter formeel niet mogelijk voor deze "secundus" een speciale positie te scheppen.

Terugziende op de consultaties meen ik dat men over het verloop daarvan niet ontevreden behoeft te zijn. Het beraad met de inheemse vertegenwoordigers stemt de verwachtingen ten aanzien van het succes van een toekomstige Nieuw-Guinea Raad zeker niet minder optimistisch.

Uit gesprekken met deelnemers en reacties van tot oordelen bevoegde particulieren, blijkt duidelijk, dat het feit van het beraad zeer veel indruk heeft gemaakt in inheemse kring. Men had deze volgende stap in de richting van zelfbestuur nog niet zo nabij vermoed en was zeer verrast en verheugd.

In intern-politiek opzicht betekent de raadpleging winst en versterking van de band met - en het vertrouwen in de Overheid. Ook om deze reden acht ik voortzetting van de raadpleging omtrent belangrijke uitvoeringsregelingen gewenst. Herhaling van de thans gevolgde procedure brengt het bezwaar met zich mede, dat ze ertoe bijdraagt de deelnemers de status van leden van een voor-parlement te verlenen. Om toch niet elke raadpleging achterwege te moeten laten lijkt het mij gewenst terzake het advies te vragen van de met een

\* dit is niet alles  
meer present, doch  
bepaaldelyk de  
bedonking. 10/16.

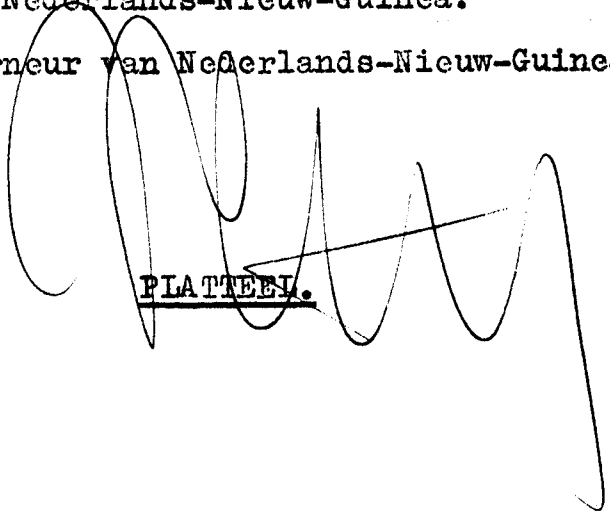
aantal Papoea-leden uitgebreide Raad voor Volksontwikkeling.

Er zijn reeds tekenen dat ook buiten Hollandia de belangstelling voor de besproken onderwerpen is gewekt. Opmerkelijke interesse werd ook aan de dag gelegd door het C.W.N.G. - Persekding, dat aan alle inheemse deelnemers een schriftelijke uitnodiging deed toekomen voor een ontmoeting in het verenigingsgebouw waarvan slechts was vermeld dat het een oriënterende bespreking zou betreffen. Het eerder opgestelde programma bood de deelnemers geen gelegenheid van de uitnodiging gebruik te maken.

In eigen kring hebben de deelnemers de zwaarte van de verantwoordelijkheid die men zal moeten gaan dragen, wel onder ogen gezien. Naar buiten echter heeft men in dit opzicht vrijwel niet van een aarzeling willen doen blijken; pandita Osok was de enige spreker die op dit punt inging. Men schrikt niet voor de verantwoordelijkheid terug doch vraagt wel om de kennis nodig om deze verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Aan hierop gerichte voorlichting en uitleg zal in de komende tijd dan ook bijzondere aandacht moeten worden besteed.

Tenslotte wil ik niet onvermeld laten, dat van hetgeen de totstandkoming van een Nieuw-Guinea Raad aan consequenties met zich zal brengen, zich naar mijn gevoelen reeds thans iets laat ontwaren. Eén van de gevolgen zal ongetwijfeld zijn een meer zelfstandige houding van de inheemse voormannen ook tegenover de corporaties. Op de vergadering van 19 mei kwam ongenoegen over de geschillen tussen Missie en Zending inzake het onderwijs tot uiting. Wanneer de Nieuw-Guinea Raad er eenmaal zal zijn, wenst men ervan verschoond te blijven, dat thans in Nederland tot uiting komende meningsverschillen naar Nieuw-Guinea worden overgebracht. Overschakeling op openbaar onderwijs werd door een enkele deelnemer voorgesteld en door anderen krachtig bestreden. Men sprak de hoop uit dat Zending en Missie tot overeenstemming zouden komen, in het belang van een goede verstandhouding tussen alle bevolkingsgroepen en van het onderwijs op Nederlands-Nieuw-Guinea.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea,

  
PLATTEEUW.

*De Platteeuw zou  
missie dan een  
heel breed  
beeld van de  
enkele hiervan  
worden spreken!*